

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ajoneuvojen katsastusluvista annetun lain 5 ja 10 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ajoneuvojen katsastusluvista annettua lakia siten, että henkilö saisi rajoitetun ajan suorittaa määräaikaikatsastuksia kevyille ajoneuvoille, vaikka hän ei ole suorittanut loppuun katsastajilta edellytettävään peruskoulutukseen kuuluvia opintoja. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että henkilö on suorittanut katsastajilta lisäkoulutuksena edellytettävän katsastajan

tutkinnon kevyen ajoneuvokaluston katsastuksiin.

Lisäksi muutettaviksi ehdotetuissa pykälissä vuosikatsastuskoulutuksen sijasta käytettäisiin ilmaisua määräaikaikatsastuskoulutus.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Ajoneuvojen katsastustehtävät ovat julkisia hallintotehtäviä, jotka vuoden 1993 loppuun asti kuuluivat viranomaiselle, Autorekisterikeskukselle. Vuodesta 1994 alusta yksityiset yritykset ovat voineet saada luvan katsastustoiminnan harjoittamiseen. Vuoden 1996 alusta voimaan tullut laki ajoneuvojen katsastus- ja rekisteröintitehtävien toimiluvista (1593/1995) koski yksityisten katsastustoimipaikkojen lisäksi myös Autorekisterikeskuksen liiketoimintaa harjoittamaan perustettua valtion omistamaa yhtiötä.

Valtio on luopunut Autorekisterikeskuksen toimintaa jatkamaan perustetun yhtiön omistuksesta, joten nykyisin ajoneuvojen katsastuksia suorittavat vain yksityisessä omistuksessa olevat yritykset. Katsastuksia suorittavia katsastustoimipaikkoja oli vuoden 2004 lopussa 243 sivutoimipisteet mukaan lukien. Katsastustoimipaikoissa työskentelee arviolta 1 100 katsastajaa.

Ajoneuvoja ja niiden katsastusta koskevat säännökset perustuvat Euroopan yhteisön lainsäädäntöön ja eräiltä osin kansainvälisiin sopimuksiin. Moottoriajoneuvojen ja niiden perävaunujen katsastusta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annetussa neuvoston direktiivissä 96/96/EY sää-

detään katsastuksen suorittamisesta. Tässä direktiivissä tai muussakaan yhteisön lainsäädännössä ei kuitenkaan ole säännöksiä katsastajilta edellytettävästä ammattitaidosta.

Ajoneuvoja koskevan tekniikan nopean kehityksen myötä ajoneuvoja koskevat säännökset muuttuvat usein. Nämä muutokset vaikuttavat keskeisesti katsastuksen sisältöön ja katsastajalta edellytettävään ammattitaitoon. Asianmukaisen katsastuksen suorittamiseksi katsastajilta edellytetään hyvää ammattitaitoa ja tämän ammattitaidon jatkuvaa ylläpitämistä.

Katsastustehtäviä yksityistettäessä on huolehdittu säädöksin siitä, että katsastuksen suorittajilla on riittävä ammattitaito tehtäviensä suorittamiseen. Ammattitaitoa koskevia vaatimuksia on vuosien myötä lisätty. Ensimmäisen katsastuslupia koskevan lain mukaan toimiluvan myöntämisen yleisenä edellytyksenä oli, että luvanhakija oli asiantunteva. Vuoden 1996 alusta voimaan tullessa laissa katsastustoiminnasta vastaavalle ja katsastuksia suorittavalle henkilölle asetettiin peruskoulutusta koskeva vaatimus. Heiltä edellytettiin vähintään teknillisen oppilaitoksen autotekniikan opintolinjan tai vastaavan soveltuvan teknikkotason tutkinnon suorittamista ja perehtyneisyyttä ajoneuvoja sekä niiden rekisteröintiä ja katsastusta koskeviin

säännöksiin ja määräyksiin.

Nykyisin ajoneuvojen katsastustoiminnan harjoittajille asetetuista vaatimuksista säädetään ajoneuvojen katsastusluvista annetussa laissa (1099/1998), jäljempänä *katsastuslupalaki*. Yksityiskohtaisia säännöksiä on lisäksi ajoneuvojen katsastusluvista annetussa liikenneministeriön päätöksessä (202/1999) ja ajoneuvojen katsastushenkilöstön lisäkoulutuksesta annetussa liikenneministeriön päätöksessä (201/1999).

Katsastuslupalakia säädettäessä ei tehty muutoksia katsastajilta edellytettävään peruskoulutusvaatimukseen, mutta vuoden 1999 alusta alalle tulevilta uusilta katsastustoiminnasta vastaavilta ja katsastuksia suorittavilta henkilöiltä on edellytetty lisäkoulutusta pätevyyden osoituksena. Katsastustoiminnasta vastaavalta henkilöltä edellytetään toimiluvan laajuutta vastaavaa katsastajantutkintoa ja erikoiskoulutusta. Katsastuksia suorittavalta henkilöltä edellytetään hänen tehtäviään vastaavaa katsastajantutkintoa ja erikoiskoulutusta.

Suomessa tehtiin viime vuosikymmenellä koulutusjärjestelmän uudistus. Koulutusjärjestelmä sopeutettiin yleisesti Euroopassa vallitsevaan koulutusjärjestelmään. Uudistuksen myötä aloitettiin ammattikorkeakoulukokeilu vuonna 1991. Vuonna 1996 ammattikorkeakoulut vakinaistettiin ja teknikkokoulutus lopetettiin. Uudessa koulutusjärjestelmässä teknikkokoulutus korvautui insinöörikoulutuksella, josta osa on käytäntöpainotteista.

Opetushallitukselta saadun tiedon mukaan teknillisissä oppilaitoksissa oli 1990-luvun puolessa välissä runsaat 400 aloituspaikkaa autoalan koulutuksessa. Niistä lähes kaksi kolmasosaa oli teknikkokoulutuksessa. Nykyisin ammattikorkeakouluissa on autoalan insinöörikoulutuksessa alle 300 aloituspaikkaa, ja niistä alle yhden kolmasosan voidaan katsoa olevan käytäntöpainotteista koulutusta.

Nykyisin ammatillisessa koulutuksessa olevan katsastajaksi aikovan henkilön on suoritettava ammattikorkeakoulun insinöörin tutkinto, joka on laajuudeltaan 160 opintoviikkoa eli vuoden pidempi kuin vanhamuotoinen teknikon koulutus. Ammattikorkeakoulun autotekniikan insinööriopiskelija suo-

rittaa käytännössä ensimmäisen kolmen opiskeluvuoden aikana vanhamuotoista teknikkokoulutusta vastaavat autoteknilliset perusopinnot.

Katsastusyrittäjien työvoiman saanti on viime vuosina vaikeutunut. Yhtenä syynä pidetään sitä, että insinööriopiskelijalla ei ole käytännössä mahdollisuutta tutustua alaan opintojen aikana suorittavalla harjoittelulla.

Uusien katsastajien tarve tulee seuraavan kymmenen vuoden aikana lisääntymään pelkästään eläkkeelle siirtymisen johdosta. Katsastusyrittäjiltä saadun tiedon mukaan vuoteen 2010 mennessä 24 prosenttia nykyisistä katsastajista siirtyy eläkkeelle.

2. Ehdotetut muutokset

Katsastuslupalain 5 §:n 2 momenttia muutettaisiin siten, että vuosikatsastuskoulutuksen sijasta puhuttaisiin määräaikaikatsastuskoulutuksesta. Ajoneuvolaissa (1090/2002) käytetään vuosikatsastuksen sijasta ilmaisua määräaikaikatsastus.

Katsastuslupalain 10 §:ssä säädetään katsastuksia suorittavan henkilön pätevyysvaatimuksista. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin sama muutos kuin 5 §:n 2 momenttiin.

Katsastuslupalain 10 §:ään otettaisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan ammattikorkeakoulun autotekniikan perusopinnot suorittanut opiskelija voisi työskennellä määräaikaikaisesti katsastustehtävissä. Nämä tehtävät rajoittuisivat kevyen kaluston määräaikaikatsastuksiin. Koska myös autotekniikan koulutusohjelmaa vastaavan koulutuksen saaneet teknikkotutkinnon suorittaneet voivat toimia katsastajina, on perusteltua, että myös muun vastaavan soveltuvan koulutusohjelman insinööriopiskelijat voisivat suorittaa määräaikaikaisesti katsastuksia.

Ehdotetun 10 §:n 2 momentin mukaan edellytyksenä katsastusten suorittamiselle on, että henkilö on suorittanut katsastajan tutkinnon kevyen kaluston määräaikaikatsastuksiin ja siihen liittyvän käytännön harjoittelun. Kyse olisi harjoittelunkaltaisesta katsastustoiminnasta, koska ehdotuksen mukaan katsastustoimipaikalla tulisi olla läsnä täysin pätevytynyt katsastuksen suorittaja. Hän voisi tarvittaessa avustaa insinööriopiskelijaa katsastusten suorittamisessa. Käytännössä muu-

tos mahdollistaisi insinööriopiskelijoiden työskentelemisen katsastustehtävissä kolmannen opiskeluvuoden jälkeen. Opiskelija voisi nykyiseen tapaan suorittaa määräaikaiskatsastuskoulutuksen yleisjakson osana opintoja. Kolmannen opiskeluvuoden päättymisen jälkeen opiskelija voisi osallistua kevyen kaluston määräaikaiskatsastuskoulutukseen, käytännön työharjoitteluun ja suorittaa katsastajan tutkinnon. Käytännössä opiskelija voisi toimia katsastajana kolmannen vuoden opiskelua seuraavasta toukokuusta seuraavan vuoden toukokuuhun eli valmistumiseensa asti. Valmistumisen jälkeen insinööri saisi varsinaiset määräaikaiskatsastusoikeudet.

Henkilöltä edellytettäisiin ehdotetun muutoksen jälkeenkin aikaisempaa korjaamokemusta.

3. Esityksen vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla olisi myönteisiä vaikutuksia opiskelijoiden työllistymiseen ja katsastushenkilöstön saatavuuteen.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä virkatyönä Ajoneuvohallintokeskuksen yhteydessä toimivan katsastustoiminnan koulutustoimikunnan esityksen pohjalta.

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot opetusministeriöltä, Ajoneuvohallintokeskukselta, Opetushallitukselta, Yksityisten Katsastustoimipaikkojen Liitto ry:ltä, A-Katsastus Oy:ltä, katsastustoiminnan koulutustoimikunnalta, Autoalan Keskusliitto ry:ltä, Autotuojat ry:ltä, Autokatsastajat ry:ltä, Autokatsastusmiesten Yhdistys ry:ltä, Ammattienedistämislaitos AEL Oy:ltä ja Turun Ammattikorkeakoululta.

Lausunnonantajat kannattivat muutosta, jonka mukaan insinööriopiskelijat voisivat toimia katsastajina.

Lausunnolla olleessa lakiluonnoksessa kat-

sastustoiminnasta vastaavalta ja katsastuksia suorittavalta henkilöltä vaadittava peruskoulutus oli saatettu vastaamaan toteutettua koulutusjärjestelmän uudistusta. Peruskoulutuksena olisi edellytetty ammattikorkeakoulun autotekniikan tai muun vastaavan soveltuvan insinööritason tutkinnon suorittamista. Eräät lausunnonantajat, kuten Ajoneuvohallintokeskus, A-Katsastus Oy ja Autoalan Keskusliitto Oy toivoivat, että peruskoulutustasoa koskevaa muutosta ei tässä yhteydessä toteutettaisi. Myös Yksityisten Katsastustoimipaikkojen Liitto ry katsoi, että peruskoulutusvaatimusta koskeva muutos voitaisiin nyt jättää tekemättä.

Hallituksen esityksessä ei ole ehdotettu muutoksia peruskoulutusvaatimuksiin. Vaadittavaa peruskoulutustasoa on syytä selvittää edelleen. Ajoneuvohallintokeskuksen yhteydessä toimiva katsastustoiminnan koulutustoimikunta selvittääkin parasta aikaa, onko mahdollista saavuttaa vanhamuotoista teknikkotason koulutusta vastaava tietotaso muullakin tavoin kuin insinöörikoulutuksella.

Esitys on ollut oikeusministeriön laintarkastustoimiston tarkastettavana.

5. Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Selvyyden vuoksi lakiin otettaisiin siirtymäsäännös. Lakiehdotuksen 5 §:n 2 momentin ja 10 §:n 1 momentin muutoksilla ei millään tavalla puututtaisi katsastustoiminnasta vastaavilta ja katsastuksia suorittavilta henkilöiltä nykyisin edellytettäviin pätevyys- tai ammattitaitovaatimuksiin. Jos henkilö ehdotetun lain voimaan tullessa täyttää nykyisin voimassa olevat vaatimukset, hän täyttäisi nämä vaatimukset myös jatkossa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

ajoneuvojen katsastusluvista annetun lain 5 ja 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ajoneuvojen katsastusluvista 23 päivänä joulukuuta 1998 annetun lain (1099/1998) 5 ja 10 § seuraavasti:

5 §

Hakijan asiantuntemus

Toimiluvan hakija katsotaan asiantuntevaksi, jos katsastustoimipaikkaa varten on ilmoitettu pätevä katsastustoiminnasta vastaava henkilö.

Pätevyyden osoituksena katsastustoiminnasta vastaavalta henkilöltä edellytetään peruskoulutuksena vähintään teknillisen oppilaitoksen autotekniikan opintolinjan tai vastaavan soveltuvan teknikkotason tutkinnon suorittamista. Lisäkoulutuksena edellytetään toimiluvan laajuutta vastaavaa määräaikaikaiskatsastuskoulutusta (*katsastajantutkinto*) ja erikoiskoulutusta sekä niihin liittyvää käytännön kokemusta ja ammattitaidon säilyttämiseksi tarkoitettua, määräajoin toistuvaa täydennyskoulutusta.

10 §

Katsastuksia suorittavan henkilön pätevyysvaatimukset

Katsastuksia suorittavalta henkilöltä edellytetään peruskoulutuksena vähintään teknillisen oppilaitoksen autotekniikan opintolinjan tai vastaavan soveltuvan teknikkotason

tutkinnon suorittamista. Lisäkoulutuksena edellytetään henkilön katsastustehtäviä vastaavaa määräaikaikaiskatsastuskoulutusta (*katsastajantutkinto*) ja erikoiskoulutusta sekä niihin liittyvää käytännön kokemusta ja ammattitaidon säilyttämiseksi tarkoitettua, määräajoin toistuvaa täydennyskoulutusta.

Henkilö, joka on suorittanut vähintään ammattikorkeakoulun autotekniikan tai muun vastaavan soveltuvan koulutusohjelman autoteknilliset perusopinnot sekä katsastuksia vastaavan katsastajantutkinnon ja siihen liittyvän käytännön harjoittelun, saa suorittaa määräaikaikaiskatsastuksia ajoneuvoille, joiden käytössä ja rekisteröinnissä sallittu kokonaismassa on enintään 3,5 tonnia. Kun tällainen henkilö suorittaa katsastuksia, 1 momentissa tarkoitettun katsastuksia suorittavan henkilön tulee olla katsastustoimipaikalla läsnä. Tässä momentissa tarkoitettu oikeus katsastusten suorittamiseen on voimassa yhden vuoden ajan katsastajantutkinnon suorittamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Henkilön, joka tämän lain voimaan tullessa täyttää katsastustoiminnasta vastaavalta henkilöltä tai katsastuksia suorittavalta henkilö-

tä edellytetyt pätevyysvaatimukset, katsotaan vyysvaatimukset.
täyttävän hänelle 5 ja 10 §:ssä säädetyt päte-

Helsingissä 18 päivänä maaliskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri Johannes Koskinen

Laki**ajoneuvojen katsastusluvista annetun lain 5 ja 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ajoneuvojen katsastusluvista 23 päivänä joulukuuta 1998 annetun lain (1099/1998) 5 ja 10 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

5 §

Hakijan asiantuntemus

Toimiluvan hakija katsotaan asiantuntevaksi, jos katsastustoimipaikkaa varten on ilmoitettu pätevä katsastustoiminnasta vastaava henkilö.

Pätevyyden osoituksena katsastustoiminnasta vastaavalta henkilöltä edellytetään peruskoulutuksena vähintään teknillisen oppilaitoksen autotekniikan opintolinjan tai vastaavan soveltuvan teknikkotason tutkinnon suorittamista. Lisäkoulutuksena edellytetään toimiluvan laajuutta vastaavaa vuosikatsastuskoulutusta (*katsastajantutkinto*) ja erikoiskoulutusta sekä niihin liittyvää käytännön kokemusta ja ammattitaidon säilyttämiseksi tarkoitettua, määräajoin toistuvaa täydennyskoulutusta.

10 §

Katsastuksia suorittavan henkilön pätevyysvaatimukset

Katsastuksia suorittavalta henkilöltä edellytetään peruskoulutuksena vähintään teknillisen oppilaitoksen autotekniikan opintolinjan tai vastaavan soveltuvan teknikkotason tutkinnon suorittamista. Lisäkoulutuksena edellytetään henkilön katsastustehtäviä vastaavaa vuosikatsastuskoulutusta (*katsastajantutkinto*) ja erikoiskoulutusta sekä niihin liittyvää käytännön kokemusta ja an-

Ehdotus

5 §

Hakijan asiantuntemus

Toimiluvan hakija katsotaan asiantuntevaksi, jos katsastustoimipaikkaa varten on ilmoitettu pätevä katsastustoiminnasta vastaava henkilö.

Pätevyyden osoituksena katsastustoiminnasta vastaavalta henkilöltä edellytetään peruskoulutuksena vähintään teknillisen oppilaitoksen autotekniikan opintolinjan tai vastaavan soveltuvan teknikkotason tutkinnon suorittamista. Lisäkoulutuksena edellytetään toimiluvan laajuutta vastaavaa *määräaikaiskatsastuskoulutusta* (*katsastajantutkinto*) ja erikoiskoulutusta sekä niihin liittyvää käytännön kokemusta ja ammattitaidon säilyttämiseksi tarkoitettua, määräajoin toistuvaa täydennyskoulutusta.

10 §

Katsastuksia suorittavan henkilön pätevyysvaatimukset

Katsastuksia suorittavalta henkilöltä edellytetään peruskoulutuksena vähintään teknillisen oppilaitoksen autotekniikan opintolinjan tai vastaavan soveltuvan teknikkotason tutkinnon suorittamista. Lisäkoulutuksena edellytetään henkilön katsastustehtäviä vastaavaa *määräaikaiskatsastuskoulutusta* (*katsastajantutkinto*) ja erikoiskoulutusta sekä niihin liittyvää käytännön kokemusta

Voimassa oleva laki

mattitaidon säilyttämiseksi tarkoitettua, määräajoin toistuvaa täydennyskoulutusta.

Ehdotus

ja ammattitaidon säilyttämiseksi tarkoitettua, määräajoin toistuvaa täydennyskoulutusta.

Henkilö, joka on suorittanut vähintään ammattikorkeakoulun autotekniikan tai muun vastaavan soveltuvan koulutusohjelman autotekniset perusopinnot sekä katsastuksia vastaavan katsastajantutkinnon ja siihen liittyvän käytännön harjoittelun, saa suorittaa määräaikaikatsastuksia ajoneuvoille, joiden käytössä ja rekisteröinnissä sallittu kokonaisuus on enintään 3,5 tonnia. Kun tällainen henkilö suorittaa katsastuksia, 1 momentissa tarkoitetun katsastuksen suorittavan henkilön tulee olla katsastustoimipaikalla läsnä. Tässä momentissa tarkoitettu oikeus katsastusten suorittamiseen on voimassa yhden vuoden ajan katsastajantutkinnon suorittamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Henkilön, joka tämän lain voimaan tullessa täyttää katsastustoiminnasta vastaavalta henkilöltä tai katsastuksia suorittavalta henkilöltä edellytetyt pätevyysvaatimukset, katsotaan täyttävän hänelle 5 ja 10 §:ssä säädetyt pätevyysvaatimukset.
